

מעקב פסיקה

[רע"א Volkswagen AG 4632/18 נ' שלמה גולן \(פורסם בנבו, 26/12/18\); ערכאה: בית המשפט העליון; מפי השופטת ענת ברון:](#)

בית המשפט העליון, מפי השופטת ענת ברון, קיבל באופן חלקי ערעור שהגישו חברת פולקסווגן, חברת אאודי וחברת צ'מפיון מוטורס, על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, במסגרתה נקבע כי על החברות לגלות מסמכים, לאפשר עיון בהם וכן להשיב על שאלות, במסגרת הדיונים על אישור התובענה כייצוגית שהוגשה נגדן. עניינה של הבקשה לאישור התובענה כייצוגית (המאגדת שלוש בקשות נפרדות לאישור תובענה ייצוגית) בטענה לתרמית שביצעה פולקסווגן, כאשר התקינה בכלי רכב תוכנה המזייפת את נתוני פליטות המזהמים בשעה שהרכב נמצא בבדיקה, כאשר במצב בו הרכב נמצא בנסיעה נתוני הפליטה גבוהים באופן משמעותי. המבקשים בבקשת האישור, שהם המשיבים בהליך הערעור, טענו כי ישנן אינדיקציות לכך שתרמית זו אירעה גם בישראל, והם דורשים פיצוי בגין הנזק הממוני והבלתי ממוני שהיא הסבה לבעלי הרכבים וכן פיצוי בגין זיהום האוויר העודף שנפלט מהרכבים. המשיבות בבקשת האישור, הן המבקשות בהליך הערעור, טענו כי נסיבות הפרשה בישראל שונות מנסיבותיה בארה"ב, שכן תקני הפליטה בארץ מקלים מאלו הנוהגים בארה"ב.

המשיבים (בהליך הערעור) הגישו בקשה לגילוי ועיון במסמכים וכן בקשה למענה על שאלון בו נתבקשו החברות למסור שמות של גורמים מטעמן שהיו מעורבים בפרשה בישראל, על מנת שיתאפשר לשקול לזמנם לעדות. בית המשפט המחוזי נעתר לבקשת הגילוי ולבקשה למענה על השאלון. המבקשות טענו כי במסגרת החלטת הגילוי הורה בית המשפט המחוזי על גילוי מסמכים רחב ומכביד, ומכאן הערעור.

בית המשפט סקר את ההלכה באשר לזכות לגילוי מסמכים במסגרת דיון בבקשה לאישור תובענה ייצוגית, אשר מהווה זכות מצומצמת ביחס לזכות זו בהליכים אזרחיים רגילים, וגבולותיה מופיעים בתקנה 4(ב) לתקנות תובענות ייצוגיות.¹ לפי תקנה זו, על המבקש צו לגילוי מסמכים לעמוד בשני תנאים: עליו להראות כי המידע המבוקש על ידו **רלוונטי** לזירת המחלוקת ולשלב הדיוני בו מצוי ההליך; וככל שהמבקש הוא בעל הדין שהגיש את בקשת האישור, עליו להראות כי העמיד **תשתית ראיתית ראשונית** להתקיימות התנאים לאישור התובענה כייצוגית, המנויים בסעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות.² **כמו כן, לפי הפסיקה, על המבקש לעמוד גם בתנאים ובמגבלות** שחלים באופן כללי על הליכי גילוי מסמכים ובהם: כי המידע נמצא בידי בעל הדין שצו הגילוי מופנה כלפיו; כי מתן הצו יביא ליעול הליכים; וכי הדבר לא יהווה הטלת עול בלתי סביר על בעל הדין שכלפיו הצו יופנה. באשר למענה על שאלון נקבע כי על אף שהנושא לא הוסדר פרטנית בתקנות תובענות ייצוגיות, יש להחיל על כך את התנאים הקובעים בתקנה 4(ב) לתקנות אלו, שכן לעניין הנטל הראשוני שנדרש מבקש בקשת אישור לבסס בהליך מסוג זה, אין סיבה להבחין בין גילוי מסמכים למתן מענה על שאלון.

בית המשפט קבע כי המשיבות הניחו תשתית ראיתית ראשונית, ולכן השאלה העיקרית היא בירור רלוונטיות המסמכים לדיון בבקשת האישור. לצורך כך, סקר בית המשפט בפסק דינו את סעיפי הבקשה לגילוי וקבע לגבי כל אחד מהם האם מדובר במסמכים הרלוונטיים לדיון. כך לדוגמא, בית המשפט הכריע

¹ [תקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010](#)

² [חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006](#)

כי בהיתן פערי המידע המשמעותיים בין הצדדים, גילוי המסמכים המעידים על אי התאמה בין נתוני פליטת המזהמים כפי שדווחו לרשויות בישראל לבין נתוני הפליטה בזמן אמת רלוונטיים לדיון בבקשת האישור. הטעם לכך הוא כי מידע בנושא זה עשוי לסייע לברר את הטענה לפיה נפלו ליקויים בנתוני פליטת המזהמים שפרסמו המבקשות בנוגע לרכבים.

בית המשפט מצא לנכון לקבל את הערעור באשר לחלק מבקשת הגילוי, בהתייחסו להיקף הנרחב של המסמכים באחד מסעיפי הבקשה לגילוי. בהתחשב בהיקף המשמעותי שגילויים של מסמכים אלה טומן בחובו, בית המשפט סבר כי אין לדרוש מהמבקשות לגלות את כולם, וזאת בהתאם להיקפה המצומצם של הזכות לגילוי ועיון במסמכים לפני שאושרה התובענה כייצוגית. בנוסף, בית המשפט קיבל את הערעור באשר לסעיפים בבקשת הגילוי שחשיבותם לדיון בבקשת האישור פחותה ועשויה לכלול היקף מסמכים רחב מידי.

באשר לגילוי השמות בשאלון, בית המשפט קבע כי אין להתיר שאלות כלליות ונרחבות שנועדו לאתר גורמים שניתן יהיה לזמן לעדות, וזאת בשונה מדרישה ממוקדת המכוונת לגילוי שם של גורם מסוים שעדות מטעמו עשויה להאיר סוגיות במחלוקת.

בפסק דין זה, הסוגיה המרכזית שעלתה לדיון היא שאלת הרלוונטיות של המסמכים אל מול הנטל שגילויים יטיל על המבקשים.

בעניין **יפעת** נקבע עוד טרם התקנת תקנות תובענות ייצוגיות כי הזכות לגילוי מאפשרת לצדדים להגדיר את גדר המחלוקת ביניהם טרם אישור התובענה, ובכך היא מסייעת לשופט להכריע נכונה בשאלת התקיימות תנאי הסף לאישור התובענה כייצוגית. אולם, על מנת למנוע הכבדה יתרה ולא מוצדקת על נתבעים, זכות הגילוי מותנית ברלוונטיות המסמכים לשלב המקדמי של ההליך, כך שעל התובע מוטלת החובה לשכנע את בית המשפט כי זה טיבם של המסמכים שהוא מבקש לגלות.³ כך גם נקבע בעניין **אסם השקעות**, אשר קשר בין שאלת היקף הגילוי לשאלת הרלוונטיות, שכן הרלוונטיות של המסמכים לשאלות העומדות לדיון גוזרת את היקף הגילוי, ולפיכך השאלה המרכזית שיש לבחון היא אם הנתונים במחלוקת יכולים להאיר סוגיות הנוגעות להתקיימות תנאי הסף לאישור התובענה כייצוגית.⁴

מבחינת השפעת השיקול של הכבדת גילוי המסמכים, בעניין **הראל חברה לביטוח** קבע בית המשפט כי ככל שצו גילוי ידרוש מהצד עליו הוא הוטל זמן רב ומשאבים נכבדים, יש לבחון חלופות לצמצומו.⁵ כמו כן, בעניין

³ רע"א 10052/02 **בוּעָז יפעת נ' זלק מוטורס (פורסם בנבו, 03/06/03)**, (להלן: "**עניין יפעת**"). מדובר בבקשת ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו אשר דחתה את בקשת המבקשים למתן צו לגילוי ועיון במסמכי המשיבות, במסגרת דיון באישור בקשה לאישור תובענה כייצוגית. בית המשפט העליון לא קיבל את קביעת בית משפט קמא וקבע כי יש לאפשר למבקש במסגרת דיון באישור תובענה כייצוגית לקבל צו גילוי מסמכים, אולם יש להתנות זכות זו על מנת לא להכביד על הנתבעים באופן לא מוצדק. במסגרת פסק דין זה נקבעו תנאי הרלוונטיות והתשתית הראייתית הראשונית, טרם תיקון תקנות תובענות ייצוגיות. בית המשפט החזיר את הדיון לבית משפט קמא על מנת לקבוע מהו היקף צו הגילוי במקרה דנן.

⁴ רע"א 1361/18 **אסם השקעות בע"מ נ' ערן סורוקר (פורסם בנבו, 26/06/18)**, (להלן: "**עניין אסם השקעות**"). מדובר בבקשת רשות ערעור על החלטת ביהמ"ש המחוזי לאשר בקשה לגילוי מסמכים שהוגשה במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד המבקשת, בעילה של ניצול לרעה של מעמדה במונופול בקביעת מחירים. בית המשפט העליון דחה את הבקשה שכן לא נמצא פגם בהחלטת הגילוי וביהמ"ש שוכנע כי הנתונים רלוונטיים לשלב הדיון בבקשת האישור.

⁵ רע"א 494/16 **הראל חברה לביטוח בע"מ נ' חן עזר (פורסם בנבו, 19/05/16)**, (להלן: "**עניין הראל חברה לביטוח**"). מדובר בבקשות לערעור על החלטת ביהמ"ש לעניינים מנהליים אשר קיבלה באופן חלקי את בקשת המשיבים לתת צו לגילוי

מעדניות האחים בכבוד נקבע כי הכבדת גילוי המסמכים היא שיקול העשוי להוביל לצמצום חובת הגילוי או אף להימנעות מהטלתה, אולם על השופט להשתכנע כי ההכבדה היא משמעותית מספיק כדי לגבור על הצורך בחשיפת המידע.⁶

בעניין **Gerber** נקבע היחס בין עוצמת ההכבדה של גילוי מסמכים לבין מידת הרלוונטיות שלהם להליך. נקבע כי רלוונטיות של מסמך אינה מצב בינארי וכי למסמך הרלוונטיות יכולה להיות בעוצמות שונות. הכלל הוא כי ככל שגוברת תלותו של בעל הדין בהליך הגילוי, כך יש להרחיב את תחולת הגילוי. לפיכך, ככל שמדובר במסמך שחשיבותו לליבון המחלוקת בין בעלי הדין רבה יותר, כך גילוי מוצדק, גם במחיר הכבדה נוספת.⁷

אולם, קיימים מקרים בהם על אף הכללים המצמצמים את גילוי המסמכים בשלב הדיון בבקשת האישור, יהיה זה מוצדק להרחיב את כללי הגילוי נוכח קשיי הוכחה אינהרנטיים. כך למשל, נקבע בעניין **אי.די.בי**, אשר עסק בשיטת ה-DCF להערכת השווי ההוגן של מניות בהצעת רכש מלאה, לפיה על התובע הייצוגי להציג נתונים מפורטים לגבי נתוני העסקיים של החברה. בפסק דין זה נקבע כי בשל קשיי ההוכחה האינהרנטיים החלים לגבי שיטה זו, ייתכנו מקרים בהם יהיה מוצדק להרחיב את כללי הגילוי כאשר בקשה לאישור תובענה ייצוגית תוקפת הצעת רכש מלאה. אולם יש להפעיל שיקול דעת בכל מקרה ומקרה באשר להרחבת כללי הגילוי המצומצמים.⁸

מסמכים במסגרת בקשתם לאישור תובענה ייצוגית נגד המבקשות בגין קיפוח ומרמה של מחזיקי כרטיסי אשראי הזכאים ליהנות מביטוח נסיעות לחו"ל ללא תשלום. בית המשפט העליון דחה את הבקשות בשל כך שלא נפלה טעות בקביעות בימ"ש קמא לגבי התקיימות התנאים הקבועים בתקנות תובענות ייצוגיות באשר לגילוי מסמכים. אולם, נקבע כי טענות המבקשות להכבדה ולחשיפת סודות מסחריים לא נבחנו במלואן ולכן נדרשת בחינתם על ידי בימ"ש קמא.

⁶ רע"א 7956/08 מעדניות האחים בכבוד (94) בע"מ נ' עו"ד שלמה גן צבי (פורסם בנבו, 21/04/09), (להלן: "עניין מעדניות האחים בכבוד"). במסגרת תובענה ייצוגית נגד מעדנייה בה נתפסה כמות גדולה של בשר לא כשר, הגישו שני הצדדים בקשות למתן צו גילוי ולעיון במסמכים. בימ"ש קמא קיבל את בקשת המשיבים ודחה את בקשת המבקשים, ומכאן בקשת רשות הערעור. בית המשפט העליון קיבל את הערעור בחלקו. נקבע כי לגילוי המסמכים שאישר ביהמ"ש המחוזי חשיבות לבחינת השאלה האם תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין וכי אמנם הכבדה על הצד שעליו הושתה חובת הגילוי יכולה להיות שיקול רלוונטי העלול לצמצם את חובת הגילוי, אולם בעניין דגן ההכבדה אינה משמעותית. באשר לערעור של המבקשים על דחיית בקשתם למתן צו גילוי מסמכים, פסק העליון כי גילוי מסמכים באשר להקפדת המשיבים על כשרות מצדיק הטלת חובת גילוי מסוימת, שכן לתובעים אין עילת תביעה אישית אלא אם כן הם שומרי כשרות.

⁷ רע"א 9322/07 Gerber Products Company נ' חברת רנדי בע"מ (פורסם בנבו, 15/10/08), (להלן: "עניין Gerber"). מדובר בתביעה כספית נגד המשיבה, בה נטען כי המשיבה חבה למבקשות כספים בגין אי העברת תשלום עבור מוצרים מסוימים וכן בגין גרימת נזקים שונים וכן תביעה שכנגד. במסגרת הליכי קדם משפט הגישה המשיבה לבית המשפט המחוזי בקשה למתן צו גילוי מסמכים ספציפי אותו ביהמ"ש אישר לאחר שקבע כי המידע המבוקש רלוונטי לליבון המחלוקת בין בעלי הדין. על החלטת בית משפט זו הוגשה בקשת הערעור בפסק הדין לעיל. בית המשפט העליון קיבל את הערעור באופן חלקי ופסק כי כאשר מדובר בתביעה למתן חשבונות, הכלל הוא כי יש להורות על גילוי מסמכים רק ככל שצד זה נדרש לליבון השאלה האם יש מקום לתת סעד של מתן חשבונות.

⁸ רע"א 6762/12 אי די בי חברה לפתוח בע"מ נ' יעל כבירי שמיע (פורסם בנבו, 03/12/12), (להלן: "עניין אי.די.בי"). מדובר בבקשת רשות ערעור נגד החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו להיעתר באופן חלקי לבקשת המשיבים למתן צו גילוי ועיון במסמכים, אשר ניתנה כחלק מדיון באישור תובענה ייצוגית בנושא תמורה נמוכה בהצעת רכש מלאה. בית המשפט העליון קיבל את הערעור ופסק כי שיטת ה-DCF מהווה מקרה חריג בו יהיה זה מוצדק להרחיב מעט את כללי הגילוי והעיון, וזאת בשל קשיי הוכחה אינהרנטיים בשיטה זו. אולם, נקבע כי כל מקרה ייבחן לגופו, לפי נסיבותיו, ובהתחשב בהתנהלות הדיונית של התובע הייצוגי.

נראה כי הגישה המושלת בכיפה מקפידה מאוד על צמצום גילוי המסמכים בשלב הדיון באישור התובענה כייצוגית, ונמנעת מלהרחיב כלל זה. מעניין לציין את פסק הדין בעניין **אי.די.בי**, במסגרתו נקבע חריג לכלל הגילוי המצומצם, אולם גם חריג זה אינו חל באופן מוחלט, ועל בית המשפט להשתמש בו כתלות בנסיבות המקרה.